

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Ætate, Et Qualitate, Et Ordine Præficiendorvm. Titvlvs XIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

nam, in susceptu ministrat, & ad superiores ascendit: ante pau- tentiam monetur, ut etiam in susceptu non ministrat.

Quæstio est de sacerdotibus, vel aliis clericis, qui per a reatum adulterii, perjurii, homicidii, vel falsi testimonii, bonam conscientiam recte perdididerunt: & infra. Respondemus, quod si proposita crimina ordine iudicario comprobata, vel aliis notoria non fuerint, non debent hi (præter b reos homicidii) post penitentiam e iam susceptis, vel suscipiendis ordinibus impediri: qui si non penituerint, monendi sunt, & sub interminatione divini iudicii obtestandi, ut in testimonium suæ damna- tione, in susceptis etiam ordinibus non ministrant.

DE SCRUTINIO IN ORDINE FACIENDO.

TITVLVS XII.

CAP. I.

Episcopus interrogatus in scrutinio Episcopos ordinandi, potest respondere illum dignum, si non novit illum indignum.

Ex parte e tua fuit propositum [1 & 7.] F. t. r. ref. quod cum aliquem in Diaconum vel Presbyterum promovemus, prior Diaconorum, qui nobis ad- sistat, dicat: Postulat sancta mater ecclesia hunc Diaconum vel Subdiaconum, ad onus presbyteratus vel diaconatus assumi: & nobis interrogantibus, si eum cognoverit esse dignum, idem respondet, quod quantum humana fragili- tas nosse sinit, & scit, & testificatur illum ad huiusmodi o- nus officii esse dignum. Vnde in tali responsione aliquem peccare non credimus, dummodo contra conscientiam nõ loquatur: quia non simpliciter illum adferit esse di- gnum, sed in quantum humana fragilitas nosse sinit: cum il- lum, quem indignum esse non novit, dignum debeat æsti- mare. Huiusmodi ergo responsione secure uti poterit, ni- si forte de indignitate tibi confiteri conserandis. Si au- tem illam indignum esse cognoscis, metropolitanis (pri- us quam ad huiusmodi scrutinium veniat), secreta studeas nunciare, vel intimare: quævis nos interroga- tionem huiusmodi non in consecratione Pontificis, sed in ordinatione Diaconi vel Presbyteri faciamus.

[1 Quæstio præterea per se. ap. edoceri, cum Episcopi ad con- secrationem Episcoporum ab Archiepiscopo vel etiam ab alio evocen- tur, & ipse electum metropolitanus offerat consecrandum, dicentes, Reverende pater, postulat sancta mater ecclesia hunc electum in E- piscopum consecrari, & interrogans Archiepiscopo si sciat illum esse dignum, respondeat quod illum sciam: & credunt pariter esse dignum, & te in responsione huiusmodi, ne offenderes homines, Diacon existimes offendisse quandoq, præter, quandoq, contra con- scientiam respondens, cum electi conversatio minus tibi cog- nita aut penitus ignota, qualiter in huiusmodi interrogantibus sacra conscientia valeat respondere, ad quod.]

DE ORDINATIS AB EPISCOPO, QUI RENVNCIAVIT EPISCOPATV b

TITVLVS XIII.

CAP. I.

Episcopus qui renuntiavit loco tantum civitatis, conferre potest ordinem sicut prius. Si vero & dignitatem, cum ordinato per

a al. præter. b Gloss. in verbo homicidii, in subien. de p. p. non firm. coll. io. c al. ut: post penitentiam in univ. tam. d al. in ordinibus. e r. De scrui. fac. in 3. compil. f Vi- del. Present. cum no. C. de his qui ad eccl. confug. g In omnib. manifest. de sunt. hac 2. verba. h In nonnullis antiquis sta: re- sistantur Episcopatum: & in multis habetur hic rit. De reordinatis ab Episc. qui renuntiavit episcopatu, vel excommunicato.

eum ad minores, vel ignoviter ad sacros dispensat. Episcopus sume- cium inordinato vero, scilicet ad sacros non dispensat.

Alexander III. Toletano Archiepiscopo. Equilivir a à nobis tua fraternitas, utrum cle- rici, qui post renunciationem b factam à præ- decessore tuo ordines receperunt, in ipsis debeant remanere [1 & 7.] Respondemus igitur distinguendo, utrum renunciavit loco tantum, an loco simul & digni- tati. Nam in primo casu ordines (sicut antea) rogatus ab Episcopo aliquo, poterit de ratione conferre. In secun- do vero casu, distinguendum putamus, utrum sacros e contulerit, an minores. Si enim à tali ordines usque ad Subdiac. aliquis acceperit, quia & huiusmodi or- dines à non Episcopis quandoque conferuntur, & in illis deservire poterit, & ad majores (si idoneus fuerit) pro- moveri. Sane si ab eodem sacros ordines scienter quis receperit, quia indignum se fecit, executionem officii non habebit, ubi autem non scienter d, poterit (nisi crassa & supina fuerit ignorantia) discretus pontifex dispensare.

[1 Aut ad majore: de iure canonum promovet. Nos igitur quia nobis non plenarie de veritate constat, non possumus super hoc bre viter respondere.]

CAP. II.

Brevet.

Gregorius IX.

Cum clericis, qui ab excommunicato Episcopo igno- ranter ordines receperunt, per suos poterit Episcopos dispensari.

DE ÆTATE, ET e QUALITATE, ET OR- DINE PRÆFICIENDORVM.

TITVLVS XIV.

CAP. I.

Non sumatur.

Ex concilio Pictavensi. c. decretum.

Vt Abbates, f Decani & præpositi, qui Presby- tery non sunt, Presbyteri fiant, qui Archidiaconatus tenent, Diaconi: qui vero Archipresbyteratus, Presbyteri fiant, aut amittant honorem. Quod si ali- qua iusta causa prohibente Presbyteri aut Diaconi esse non poterint, pralationes amittant.

CAP. II.

Ecclesia dispensatioe minori concessa, non per laicos, sed per cle- ricos regi debet, donec ille perveniat ad ætatem.

Alexander III. Cantuariensi Archiepiscopo.

Ex g ratione: [1 & 7.] Accepimus autem quod h Conventren. Episcopus, pueris, qui sunt intra decen- nium constituti, in archidiaconatu R. Archidiacon. Ci- stren. & ecclesias plures concessit, quæ non per cle- ricos, sed per laicos disponuntur. Vnde quoniam non debet hoc aliquatenus tolerari: mandamus, quatenus prædictum Episcopum super his corripas, & clericis ido- neis administrationes, & custodiam præscriptarum ec- clesiarum, donec prædicti pueri ad congruam veniant ætatem (laicis amotis) committas. Eidem Episcopo pro- hibens, ne de cætero ecclesias, nisi personis, quæ ætatem & scientiam habeant, regendas concedat. Quod si fecerit, ei debitam penam infligens, institutionem & concessionem ipsius, omnino k viribus carere decernas.

a Post conc. Lateran. sub Alex. III. part. 26. c. 18. &c. un. eod. tit. in comp. b al. resignationem in uno. c In C. Bart. sacros ordines &c. d Vid. Lindebiti. C. de cond. indebiti. l. sed & si quis, & fin. ff. si quis caution. e Al. qualitate ordinandorum & or- dine, & c. f Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. g Ca. 2. eod. tit. in 1. compil. & post conc. Lateran. sub Alex. III. part. 25. c. 1. h Ebo- racensi. i Cestrensi. k In quibusdam impressis legitur, om- nibus: sed in manuscr. omnino.

[I tibi commissis dignitatu, & consideratione legationis, ad universas ecclesias tuae legationis actum sollicitudinis tuae extendere debes: & qua enormiter seu contra iustitiam facta fuerint, pastoralis cura corrigere & emendare, quatenus de commissis oribus coram patrefamilias plenam reddere rationem, & tibi pro labore & sollicitudine tua merces copiosa sumuletur in caelo.

CAP. III.

Regimen ecclesiae minori xiv. anni committi non debet. Idem Cantuarien. Archiepiscopo, & eius successoribus.

Indecorum est, ut hi debeant ecclesias regere, qui non noverunt gubernare se ipsos: cum ad ecclesiarum regimen tales personae sint admittenda, quae discretionem praemineant, & morum fulgeant honestate. Nolentes itaque sustinere, ut parvulis ecclesiarum regimen committatur: mandamus, quatenus nemini intra annum xiv. constituto personatum cuiuslibet ecclesiae concedere praesumatis: Scituri pro certo, quod si contraire praesumpseritis, quod inde feceritis, irritabimus, & inobedientiam vestram graviter puniemus.

CAP. IV.

Ad regimen ecclesiarum non debet institui indignus scientia, moribus, vel aetate: & qui habet duas ecclesias, alteram dimittere cogitur, nisi causam subleget.

Idem.

Amte e decet: [1 & 7.] Arctius inhibemus, ne personas, qui in ecclesiis tui episcopatus ad curam animarum fuerunt ordinanda, in ipsis instituas, nec aliqua occasione vel etiam literarum nostrarum obtentu institui patiaris, qua scientia, moribus, & aetate, concilli non congruant institutis. Sed etiam habentes plures ecclesias, quae ex uno non pendeant, tibi liceat app. postposita cogere ad unam ipsarum, quam maluerint, dimittendam, nisi ita fuerint tenues in substantia, quod proprios facerdes non possint convenienter alere. d

[I In ordinandis ecclesiis tuae diocesis curam habere, ne ullus in eis contra decreta quae in Lateran. conc. adimus, vel etiam contra antiquas sacrorum canonum sanctiones clericus ordinetur, sed tales in ipsis sagas ponere, quae commissis sibi gravis curam commode gerere possint, & exemplo boni operi ad virtutes alios invitent. Inde est quod praesentibus litteris.

CAP. V.

Is qui nondum est in sacris, si alius est idoneus, ad regimen parochialis ecclesiae dispensative potest assumi.

Idem. e

Parateia f licet ad g regimen parochialis ecclesiae non debeat aliquis, nisi subdiaconus sit ad minus, admitti. Dispensative tamen in minoribus ordinibus constituti consueverunt b assumi. Dum tamen tales sint quod infra breve tempus possunt in Presbyteros ordinari.

CAP. VI.

Propter necessitatem & utilitatem ecclesiae, compelluntur clerici ipsius recipere ordines, siu beneficii non adnexo.

Idem. i

Quaribus a nobis, quid agendum sit de clericis tuae jurisdictioni commissis, qui cum beneficiis ecclesiasticis k multis abundant, te communiti nolunt ad majores l ordines promoveri, se tale m quid secreto

a Cap. 4. eod. tit. in 1. compil. & post conc. Lateranen. par. 25. c. 1. b Vi. omnes. C. de his qui ven. at. impo. & in l. si. C. de iurisd. om. jud. c. Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. d In antiquis legitur, habere. e Exoniensi Episcopo. f Cap. 6. eod. tit. in 1. compilat. g al. presbyteratum h al. admitti. i Brigien. Episcopo. al. Bragan. k multum, in omnibus manus. l Al. sacros. m Ut verbi gratia homagium vel simoniam in ordin.

commissis dicentes, quod eos salva conscientia ordinari non sinit. Cum igitur super hoc casu videatur sacri canones discordare (cum quidam dicant eos minime compellendos, alii vero contrarium a adseverent) omnium contrarietatis vinculum praesenti pagina enodamus.

Statuentes, ut si praedicti clerici perceptione majorum ordinum propter occulta sua peccata se indignos esse faterentur, inferiores in ecclesia, quorum sit vita probabilis, praefertantur eisdem. Et nisi forte illi, qui ordinari pro iam dicta causa reculant, in aliis ecclesiis servitibus valde utiles fuerint, auferantur eis beneficia, & aliis canonice conferantur. Quod si pro sola voluntate renuerint ordinari, & suaferit utilitas ecclesiae aut necessitas, ipsos (dummodo idonei sint) ad majores ordines recipiendos, per amissionem locorum, & beneficiorum subtractionem adpellatione cessante compellas.

CAP. VII.

Eventus mortalitatis infirmi non impedit promoveri eum medicum peritum sollicitum, & traditione animae observantem.

Clemens III. R. canonice. b

Ad aures e nostras significante pervenit, quod cum d in arte physica & iudicis pluribus iuxta ipsius artis traditionem exhibuisti cum diligentia medicinam, licet pluries in contrarium successerit: & quibus putabas adhibere medelam, medicinis perceptis, mortis periculum incurrerunt: verum quia ad sacros ordines desideras promoveri, super eo nos consulere voluisti. Tibi breviter respon. quod si super praemissis, conscientia tua te remoueat, ad majores ordines de nostro consilio non ascendas.

CAP. VIII.

Qui stetit per annum in suspensione, praevarit beneficiis, quod prius habebat, & quod interim acquisiit.

Celestinus III.

Cum bona e memoriae Clemens Papa pra. n. i. Bucaren. & quosdam alios Baran. clericos vocavisset, ut ad praesentiam ipsius accederent, H. archi. suo, quem graviter laeserat, reponitur: quia venire iuxta mandatum Apostolicum contempserunt, in eos fecit sententiam suspensionis promulgari: in quadriennio f permanentes, quidam ex ipsis suspensi aliud beneficium ecclesiasticum sunt adepti. Et quia utrum beneficia sic recepta possint rationabiliter retinere, nos consulere voluisti.

Respondemus, quod non licet eis illa, quae haberent beneficia, vel quae postmodum sunt adepti, aliquatenus retinere. Unde Baranen. Archiepiscopo dedimus in mandatis, ut eos pro tanta pertinacia, & contemptu Apostolice g. beneficiis quae habent, non differas spoliate.

CAP. IX.

Subdiaconus in Episcopum eligi potest.

Innocentius III. Mutinensi Episcopo.

Multis multoties an Subdiaconus in Episcopum eligi valeat haesitatur. Si quidem Vibanus Papa primus h decrevit, ut nullus in Episcopum, nisi in sacris ordinibus religiosè vivens inventus fuerit, eligatur, sacros (inquit) ordines diaconatum dicimus, & Presbyteratum: hos siquidem solos primitiva ecclesia legitur

a Al. asseverant. b al. Cantuari. R. Canonice Crammer. c Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. d In antiquis exemplar. quod in arte p. ex. pluribus iuxta ipsi. artu. traditione. e Cap. 3. eod. tit. in 2. compil. f factum narrat, quae idem si per annum. Joan. Andr. g Vide l. 1. Si qui iudic. non obi. & l. 1. ff. de postu. 30. dist. 1. ff. qui extra. h Exar. dist. 60. ca. nullus in Episc. vnde Pann. lib. 4. tit. de elect. sum. pontif. c. 3.

habuisti.

habuisse. Subdiaconis vero (quia etiam ipsi ministrant altariibus) opportunitate exigente concedimus in Episcopos electi, si tamen a præclaræ scientiæ, ac religionis existant, quod ipsum non sine Romani pontificis, vel Metropolitanæ licentiæ fieri permittimus. In quibus verbis innuitur, quod Verbanus ad statum primitivæ ecclesiæ se referens (in quo subdiaconatus ordo facer minime dicebatur) instituit, ut de Subdiacono (nisi utilitatis causa, & tunc etiam de permissione Metropolitanæ, vel Romani Pontificis) non possit electio celebrari. Verum cum hodie subdiaconatus inter sacros ordines computetur, sicut Verbanus Papa II. sub his verbis b. expressit. Erubescant impie, & intelligant iudicio Spiritus Sancti eos, qui in sacris ordinibus presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positæ, si caste non vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate. Et iterum. e. Nemo ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, aut probatæ castitatis existat, & qui usque ad subdiaconatum unicam, & virginem habuit uxorem. Et ad similitudinem Diaconi & Presbyteri Subdiaconus debet continentiam observare: sicut & in sexta synodo d. constitutum est, ut e si quis eorum, qui ad clericum accedunt, nuptiali iure mulierem voluerit copulari, hoc ante subdiaconatum ordinem faciat. Et beatus f. Gregorius statuisse legitur, ut nullam facere subdiacono, præficiant Episcopi, nisi qui se caste victurum promiserit g. Nos volentes super hoc articulo disceptationis materiam amputare, statuimus, ut Subdiaconus in Episcopum valeat libere eligi, sicut Diaconus vel Sacerdos.

CAP. X.

Irregulari, & in minoribus potest dispensari in Abbatem in-

firmum.

Idem in S. Crucis Presbytero Cardinali. **T**am in Domino diligentiam commendamus, quam super monasterio sancti Quirici reformando dignosceris adhibere. Mandamus, quatenus si non potes eisdem monasterio de personarum melius providere, in monachum illum, quem literis tuis de honestate ac industria commendasti, per quem status eiusdem loci creditur b. reformandus (nullum profus habens respectum ad petitionem illicitam, quam quidam laici faciebant, sed ex tax duntaxat provisionis officio) instituas in Abbatem: ita videlicet, quod ad sacros ordines non ascendat, cum instante necessitate articulo possit in Abbatem assumi, etiam in minoribus ordinibus constitutus, & laici memorati non sint consanguinitate, vel affinitate conjuncti monacho memorato, ut ex ipsorum petitione debeat contra eum aliqua sinistra suspicio suboriri.

CAP. XI.

Abbas, si est Presbyter, & est beatus, potest conferre potest ordinem clericalem.

Idem Rothomagen. Archiepiscopo.

Cum contingat interdum, quod laici ad monasteria convolantes, à suis Abbatibus tonsuram requirunt, an clericatus ordo in tonsura hujusmodi conferatur. Super hoc tibi t. respon. quod cum in 7. synodo sic statutum k. ut lectores per manus impositionem licentiæ sit unicuique Abbati in proprio monasterio solummodo faciendi, dummodo ipsi ab Episcopo (secun-

a Spalat. b Refertur etiam in Pann. l. 3. tit. de cont. cler. cap. 1. c. 32. dist. cap. nem. & Pannor. ibid. ca. 102. d. 32. dist. si qui eorum, e Cap. 6. & Pann. ibid. f. l. 1. epist. 42. ad Primam Subdiaconum dicitur. g. Vide 32. dist. ante tricensimam. & Hincandam, cum not. per Hart. & utrum placuisse, de origine juru. h. al. informandus. i. c. 1. eo. ut. in 4. comp. k. dist. 67. quoniam.

dum morem præficiendorum Abbatum) manus impositione facta noletur, & confert eum existere sacerdotem: per primam tonsuram, juxta formam ecclesiæ datam, à talibus clericalis ordo confertur.

CAP. XII.

Si canonicus regularis factus monachus, juxta de causa ad canonicam reversus, ubi postea præficiatur, licite tenere poterit prælaturam.

Idem.

Intelleximus a quod cum in monasterio tuo fueris laudabiliter conversatus, ad monasterium sancti Innocentii talis ordinis accessisti: ubi cum aliquandiu in ipso ordine permansisses, demum ad cor reversus, de Metropolitanæ & aliorum consilio ad primam domum redire curasti: in qua tandem sub regularis observantiæ disciplina taliter Deo & hominibus placuisti, quod per tuorum exigentiam meritorum fratres tui præfecerunt te unanimiter in Abbatem. Ne igitur occasione moræ, quam in præscripto monasterio contraxisti (quasi conscientia tua te remordeat) in susceptæ administrationis cura repetas, attendens quod cautum est in canone, b. ne quis canonicus regularis, nisi forte publice lapsus sit (quod abfit) efficiatur monachus: & si factus fuerit, ad canonicatus ordinem revertatur, ultimis in choro manendo, cucullam ad memoriam delaturus.

Discretioni vestræ e mandamus, quatenus circa curam tibi commissam sollicitudinem exercere studeas indefessam, & taliter sequentiâ bona continuare prioribus, quod dignum à Deo pollis meritum expectare.

CAP. XIII.

Ordinatus ad sacros sine titulo, ab ordinatore juxta petit beneficium.

Idem.

Accepimus d. te nostris auribus intimante, quod quidam clerici, qui ad sacros ordines sine titulo sunt promoti, te ad ecclesiam Bracaren. super beneficiis obtinendis infestant: [1 & infra.] Licet igitur in ordinationibus clericorum illam tu ac prædecessores tui diligentiam debueritis adhibere, ut minus idonei non ordinarentur à vobis, ac id eo post promotionem eorum exceptionem non poteris prætereundum contra illos, nisi forte postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos: ex superabundanti tamen quando scribere pro talibus nos oportet, facimus in literis nostris apponi, ut si ordinatus, pro quo scribimus, idoneus habeatur, & ecclesiastico beneficio non indignus, ei ab ordinatore vel successore ipsius competens beneficium tribuatur: cum & si tecum de jure agere vellemus, te possemus merito ad provisionem eorum compellere, quos à te vel prædecessoribus tuis ordinatos fuisse constaret, eo præsertim quod ad obtinendum ecclesiasticum beneficium eos debes idoneos reputare, quos ad ordines suscepisti. Unde graviter sustinere non debes, sed nobis potius devote inclinare teneris, si filios examinari per alios facimus, quos sine examinatione non credimus ordinatos, antequam ad provisionem eorum te compellere velimus. Mandamus igitur, quatenus eis, pro quibus te contigerit recipere nostra mandata in forma communi, in majori ecclesia, vel aliis diocesis Bracaren. providere non tardes. e. Exceptiones autem, si quas contra tales proposueris, præcipimus audientias.

[1 Quibus etiam de cunctis redditibus ecclesiæ tue tunc com-

a Cap. 2. eod. tit. de qualitate ord. in 4. compil. b. 19. q. 3. mandamus. c. In Cod. Barb. tit. de discre. tue taliter respondemus, quocirca, &c. d. Cap. 3. eod. tit. de quali. ord. in 4. compilatione. e. Vide l. si cui furdus. ff. de fun. instrum. & l. illi cum illo. ff. de us. sup. leg. a.

mode ministrare non possit, presertim cum mandemus esse in ecclesia providere, qui nec merito, nec scientia, aut etiam in parochialibus ecclesiastica beneficia promerentur, ne dum in ecclesia Bracarenfis, quorum vita & scientia nobis est penitus ignorata: de quibus si certitudinem haberemus, nec in maioribus ecclesiis eius, nec in minoribus precipere provideri, & licet idoneus in tui capellæ & in alii parochialibus ecclesiis extra civitatem velis, juxta mandatum Apostolicum providere, cum omnibus in majori providere non possis: ipsi tamen provisionem in ecclesiis istem recipere inde dignantur. Iudices quoque, & monitores seu executores ad quas literas nostras deportant, exceptiones suas legitimas, quas in eorum proponi presentia, non admittunt, unde postulabas à nobis, ut tibi provideamus benignius in hac parte.

CAP. XIV.

Manus idoneus in sacerdotem promovendi vel ad regimen animarum assueti non debet.

Idem in concilio generali. a

Quoniam sit ars & artium regimen animarum, districtè precipimus, ut Episcopi promovendos [in] sacerdotes diligenter instruant & informet, vel per se ipsos, vel per alios idoneos viros super divinis officiis ecclesiasticisque sacramentis qualiter ea ritè valeant celebrare. Quoniam si de cetero rudes & ignaros ordinare presumpserint, (quod quidem facile poterit deprehendi) & ordinatores & ordinatos ultionè gravi decernimus subiacere. Sanctius & enipè est (in ordinatione maximè d. sacerdotum) paucos bonos, quàm multos malos habere ministros: quia si cæcus cacum ducit, ambo in foveam dilabuntur.

CAP. XV.

Defectus scientie deicit jam promotum.

Honorius tertius, capitulo Bremen. f

Quoniam multis proposita fuerint contra Episcopum Calinensem, quia tamen confessus est coram nobis, se nunquam de Grammatica didicisse, nec etiam legisse. Donatum, & per evidentiam facti usque adeo de illiterata & insufficientia sua constat, quod contra Deum esset & canonicas sanctiones, tantum in Episcopo tolerare defectum, ipsum à pontificali officii executione, & ab administratione g. Calinen. ecclesie penitus duximus amovendum.

DE SACRA VNTIONE

TITVLVS XV.

CAP. I.

Ecclesia Grecorum in ordinationibus & consecrationibus servare debet rationes, quas servat ecclesia Romana. Episcopus autem enim consecratur, ungitur chrismate in capite & manibus: quod si fuerit pretermissum, per tres Episcopos est supplendum: Innocentius tertius. b

Quoniam venisset ad Apostolicam sedem & [Bracaren] Episcopus, qui in consecratione sua sanctam non acceperat unctiorem, quoniam apud vos non consueverunt pontifices cum consecratur ungi, nos quod illi defuerat, mandavimus in ipso suppleri, facientes caput ejus & manus per Alban. Episcopum, (adstantibus ei duobus Episcopis, secundum morem ecclesiasticum) sacro chrismate deliniri: [Et infra.] Scirete volumus duas esse species unctiõnis: ex-

teriore, quæ materialis est, & visibilis: & anteriore quæ spiritualis est & invisibilis. Exteriore visibiliter ungitur corpus, anteriore invisibiliter ungitur cor. De prima Iacobus Apostolus ait: Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyter ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei salvabit infirmum. De secunda Iohannes Apostolus ait: Vos unctiorem, quam accepistis ab eo, maneat in vobis: & non necesse habetis, ut aliquis doceat vos, sed sicut unctio vos docet, de a omnibus. Unctio visibilis & exterior, signum est interioris & invisibilis unctiõnis. Unctio vero invisibilis, & interior, non solum est signum, sed etiam sacramentum: quia si dignè sumitur, vel agit, vel auget abique dubio quod designat. Ad exhibendum autem anteriorem & visibilem unctiõnem, benedicitur oleum, quod dicitur catechumenorum vel infirmorum: & conficitur chrisma, quod ex oleo fit & balsamo, mystica ratione. Per oleum enim nitor conscientie designatur: iuxta quod legitur: Prudentes b. virgines acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Per balsamum, odor bona fame exprimitur: propter quod dicitur c. Sicut balsamum aromatizans, odorem dedit. Hoc ergo chrismate ungi debet Episcopus non tam in corpore, quàm in corde: ut & interiori nitoris conscientie, quantum ad Deum, & exteriori habet odorem bona fame, quoad proximum. De nitoris conscientie dicit Apostolus d. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ: nam omnis e gloria filii regis ab intus. De odore fame idem Apostolus ait. f. Christi bonus odor sumus in omni loco, & alius sumus odor vite in vitam, alius odor mortis in mortem. Debet enim Episcopus bonum habere testimonium, & ab his, qui sunt intus, & ab his, qui sunt foris, ut cortina cortinam trahat: & qui audit, dicat, veni. Hoc unguentum caput & manus Episcopi consecratur. Per caput enim mens intelligitur, juxta illud g. Unge caput tuum, & faciem tuam lava. Per manus opera b intelliguntur, juxta illud i. Manus mea distillaverunt myrrinam. Manus igitur & unguuntur oleo pietatis, ut Episcopus operetur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Caput autem ungitur balsamo charitatis, ut Episcopus diligat Deum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente sua, & proximum suum sicut seipsum. Caput ungitur propter auctoritatem & dignitatem, & manus propter ministerium & officium. Caput enim ungitur, ut ostendatur illius representate personam, de quo dicitur per Prophetam: sicut unguentum in capite ejus, quod descendit in barbam. barbam Aaron. Caput enim viri Christus, caput Christi, Deus: qui de se dicit m. Spiritus Domini super me, eo quod unxit me, & evangelizare pauperibus misit me. Manus Episcopi unguuntur, ut ostendatur accipere potestatem benedicens & consecrands. Unde cum eas consecrator ungit, consecrare, inquit, & sanctificare digneris Domine manus istas, per istam unctiõnem & per benedictionem nostram: ut quæcunque consecraverint, consecrentur: & quæcunque benedixerint, benedicantur in nomine Domini.

[1 Hoc enim catholica ecclesia tenet, non solum ex proprio divino, verum etiam Apostolorum exemplo. In Exodo quippe legitur precepisse Moysi Dominus, ut Aaron & filios eius ungeret quatenus sacerdotis fungerentur: & Anacletus Papa, origine Græcus, qui à B. Petro fuit in Presbyterum ordinatus, & postea in apostolatus officio Clemens

a Conc. Lat. ca. 27. b Cap. 4. eo. tit. in 4. compil. c Satis, al. sanus. d al. sacerdoti Math. 23. e vel cadunt, vet. f al. Bracaren. g Al. Calanensem al. Talmen. h Patriarcha Constantinopolitano. i Ca. un. eo. tit. in 3. comp. k Bracaren. laren. & rectius quàm Bracaren. agit n. hic de quodam Episcopo Græco: Bracaren. episcopus in Hispania est al. Bracaren. al. Bracurib. al. Bracurib.

a In multis impressis adduntur hæc duo verba, ita factus sit male: nec sunt in manuscrip. b Math. 23. c Eccl. 24. d 2. Cor. 1. e Psalm. 24. f 2. ad Tim. 1. g Math. 6. h desegnantur. i Cant. 5. k al. ungitur al. unguuntur. l 2. Cor. 11. m Luc. 4. n al. ad evangelizandum. successit.

